

УДК 007 : 070.1:821.161.2–92(043.3)

ХУДОЖНЯ ПУБЛІЦИСТИКА ГЕННАДІЯ ДОВНАРА: ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

ФОМЕНКО Ганна,

аспірант,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, Луганська обл., 92703, Україна, e-mail: annanevruzova@yandex.ru

Розглядаються проблемно-тематичні домінанти художньої публіцистики Геннадія Станіславовича Довнара – професійного письменника, багатолітнього головного редактора Луганського обласного телебачення. Розкриваючи основні напрями його публіцистичного доробку вказується, що особливе місце у творчості посідає історико-художня документалістика. Головний лейтмотив публіцистики – історія Луганщини. У матеріалах про національне відродження яскраво простежується його громадянська позиція.

Ключові слова: Г. Довнар, художня публіцистика, журналістика, тематика, проблематика.

Вступ. Розмірковуючи над визначенням «художня публіцистика», Г. Прохоров вказує: «під цим словосполученням фактично об'єднані три принципово різні явища – науково-популярний текст, живописна публіцистика та художньо-публіцистична єдність» [5, с. 44]. Аналізуючи публіцистику письменників, В. Садівничий констатував, що це «специфічний вид творчої діяльності» для літератора, який не обмежується «лише підготовкою матеріалів для засобів масової інформації» а виринає «оголеними думками, оперативними дослідженнями й аналітичними узагальненнями актуальних фактів і явищ пекучо-теперішніх та критично-естетичних позицій світоглядного змісту в прозових і поетичних творах» [6, с. 10]. Із цих визначень легко прочитується, що художня публіцистика акумулює в собі не лише різні стилі та жанри, а й розвивається на стику різноманітних сфер – літератури, документалістики, журналістики, політології, філософії, соціології та ін. Яскравим прикладом художньої публіцистики є творчий доробок професійного журналіста і письменника з Луганська Геннадія Довнара.

І хоча про нього написано більше 40 матеріалів, переважно це публікації у місцевій та всеукраїнській пресі, але до сих пір жоден журналістикознавець не брав за об'єкт або предмет своїх наукових праць творчу спадщину цього журналіста із 35-річним стажем, члена Національної спілки письменників України, автора більше сотні публіцистичних виступів. У наукових джерелах творчість цього майстра слова представлена лише в одній статті: літературознавець І. Бойцун у розвідці «Утопія чи реальний шлях розвитку людства: на прикладі творів Геннадія Довнара» показав, які шляхи розвитку людства уявляв письменник [1]. Залишена на маргіналіях журналістської науки публіцистика луганського письменника зумовлює актуальність нашої роботи.

Мета – увести в науковий обіг журналістську діяльність письменника Геннадія Довнара, схарактеризувати проблемно-тематичну складову його художньої публіцистики. Мета реалізується в таких завданнях: виявити й систематизувати художньо-публіцистичні твори письменника; з'ясувати їх проблемно-тематичні домінанти; оглянути основні напрями публіцистичного доробку.

Загалом письменницьку публіцистику в різні роки досліджували В. Біленко, В. Галич, О. Глушко, Н. Заверталюк, В. Здоровага, Я. Козачок, Т. Матвеева, Й. Лось, О. Неживий, І. Павлюк, А. Погрібний, В. Садівничий, М. Свалова, М. Слюсаренко, М. Титаренко, Г. Швець, В. Шкляр та багато ін. Саме ці роботи й становлять методологічну основу нашого дослідження.

© Фоменко Г., 2016

Методи дослідження. Під час вивчення проблематики та тематики художньої публіцистики Г. Довнара опиралися на такі методи, як актуалістичний, біографічний, контент-аналіз, історичний та зіставно-стилістичний аналіз.

Результати й обговорення. Народився Геннадій Станіславович Довнар 8 липня 1925 р. в Білорусі. Через складні сімейні обставини родина переїхала до України, на Херсонщину. Тут закінчив дев'ять класів середньої школи. Воював мінометником на фронтах Другої світової війни. У 1946 р. закінчив десятий клас та вступив до Одеського державного університету, де отримав диплом філолога.

Із раннього віку літератора приваблював Луганськ, як він писав «місто у робочій спеці» [3]. Сюди випускник із червоним дипломом сам попросився на роботу. Так став учителем української мови та літератури міської школи № 16 (1950–1954 рр.). Упродовж 1954–1958 рр. завідував відділом культури та шкіль у редакції обласної газети «Прапор перемоги», працював у «Молодогвардійці». Велику частину свого творчого життя, а це 25 років, на посаді головного редактора присвятив становленню та розвитку Луганського обласного телебачення (1958–1983 рр.).

Ще трудячись у школі, Геннадій Довнар почав публікувати свої твори. Однією з відзнак його майстерності стало прийняття до Спілки письменників України у 1964 р., а з 1991 р. – і до лав Міжрегіональної спілки письменників України, був членом Національної спілки журналістів України. Із 1983 р. по 1988-й очолював обласну письменницьку організацію.

Умовно творчий здобуток Геннадія Довнара можна поділити на чотири великі блоки:

- художня проза (романи, повісті, новели);
- публіцистичні твори (статті, нариси, відгуки, рецензії, телепубліцистика та ін.);
- поезія;
- драматургія (п'єси, кіносценарії).

Провідний лейтмотив його творчості – Луганщина: політичні події, промисловий розвиток, мешканці, і звичайно ж – проблеми. Він із науковою точністю описував місцеві події й у той же час із публіцистичною емоційністю передавав читачам деталі.

Найбільш вагомою роботою вважаємо історико-документальний роман у новеллах «Луганці» (1994 р.). Пізніше окремі частини твору, написаного до 200-річчя Луганська, публікувались у газетах «Передовик труда» та «Жизнь Луганска». Інша ґрунтовна праця – «Батьки та правнуки Луганська» – також публікувалася окремими частинами у медіа «Жизнь Луганска», а потім вийшла окремою книгою, ставши своєрідною історико-літературною енциклопедією. Загалом у цих двох виданнях Геннадій Довнар опублікував портретні нариси про більш ніж 250 осіб. Зокрема, про засновника Луганська К. Гайскона, письменника та вченого В. Даля, одного із засновників металургійної промисловості України А. Мевіуса, активного члена земства, першого голову Луганська М. Холодиліна, почесного громадянина П. Шовкового, Героя Соціалістичної праці Ю. Ольховського, художника П. Швердіна та ін. Уміщено й твори абсолютно кон'юнктурні, як от про «радянського полководця» К. Ворошилова та «учасника бойових дій в Україні 1917–1921 рр., червоного командира» О. Пархоменка.

Звертався митець також до аналізу життя і творчості побратимів по перу. Один із таких – репресований поет Іван Савич. Так, у рецензії на його збірку «Сквозь полярные заносы» Геннадій Довнар акцентував увагу на знакових фактах біографії Івана Савича, що й розкривають його суть як митця і як громадянина, що дозволили йому вистояти в суворих сталінських таборах [2]. Також написав рецензії на книги Б. Локотоша «Утоли печали», О. Шевченка «Вибрані твори для вовків», І. Світличного «На березі вічності», В. Подова «Любовь и слезы», М. Тютюнника «Вітер з теплого краю», Я. Захарова «У вершини века», Н. Ночовного «Тополя край зорі» та

«Нечіпай-зілля», на підручник «Історія України» й багато інших. Усього, згідно з нашими підрахунками, опублікував більше 30 рецензій, відгуків та літературних оглядів.

Окремим пунктом можна винести тему стахановського руху, якій присвятив кілька матеріалів. Так, у статті «Непоправна шкода: брехня і правда стахановського руху», він пише: «Вважаю своїм обов'язком розповісти нинішньому поколінню шахтарів і всім, хто хоче знати правду про події тих років, про які добре знаю не лише з власного життєвого досвіду і по широкій пресі, а й з тривалих бесід із безпосередніми учасниками тих незабутніх звершень, у тому числі з головними його героями – Олексієм Григоровичем Стахановим і Костянтином Григоровичем Петровим» [4, с. 4]. У нарисі «Кавалер шахтарської слави» (1962 р.) майстерно описав нелегку долю гірника В. Винокурова, а в романі «Головченки» (1985 р.) представив цілу династію вугледобувників – родину Головченків.

Упродовж усіх фронтних років Геннадій Довнар вів щоденник, записи з якого використовував під час написання нарисів на тему Другої світової війни. Повість «Солдати милосердя» друкувалась окремими главами у різних часописах, а повністю вийшла 1987 р. у видавництві «Донбас» (Донецьк). У нарисі «Правда історії перегляду не підлягає» (1999 р.) говорив про викладання історії тієї війни в школі та вишах України.

У романі «Гарячий екран» зобразив історію становлення луганського телебачення, на якому пропрацював довгий час головним редактором.

Як людина з непохитними принципами та поглядами на життя, небайдужа до своєї країни, Геннадій Довнар підіймав тему відродження української держави після розпаду СРСР. Неодноразово публікував роздуми про концепцію нової України, про її символи й гімн («Якою бути Україні?», 1991 р.), про історичну долю народу («Гіркі уроки виходу з кризи: роки 20-ті – роки 90-ті», 1996 р.). На десятиріччя незалежності у публіцистичній статті «Моя Україна вчора та сьогодні» (2001 р.) зробив своєрідні висновки щодо історичного розвитку країни. Критикував тогочасний стан економіки, недалекоглядність влади, махінації з приватизацією державного майна тощо.

Критичні погляди Геннадій Довнар висвітлював і на телебаченні: був ініціатором та головним редактором циклу передач «Уколи телекора», а потім «Обережно: ТОК» («Обережно: Телевізійне Око Критики»). Тут викривалися найтипівіші недоліки й зловживання владою окремими керівниками на місцях. Звісно такі тележурнали не подобалися владі, тож приводи закрити проекти знайшлися швидко.

Висновки та перспективи. Особливе місце у творчості письменника посідає історико-художня документалістика, заснована на трудовій та бойовій героїці людей Донбасу. Головним лейтмотивом публіцистики була історія Луганщини, відповідно автор не міг оминати увагою й шахтарську тему. Позиція громадянина яскраво простежується у темі національного відродження. Геннадій Довнар також автор вітальних матеріалів, ювілейних нарисів, статей, присвячених вшануванню відомих луганців. Писав і некрологи. Широко відомі читацькій аудиторії й рецензії та відгуки на театральні постановки, книги місцевих авторів. Подальший розгляд указаній теми дозволить розширити знання про Луганський досвід у національній публіцистиці кінця ХХ ст.

1. *Бойцун І. Є.* Утопія чи реальний шлях розвитку людства: на прикладі творів Геннадія Довнара / І. Є. Бойцун // Вісник ЛДПУ. – 2003. – № 5. – С. 23–28.

2. *Довнар Г.* Думи за проволокой / Геннадій Довнар // Радуга. – 1991. – № 1. – С. 143–145.

3. *Довнар Г.* Любовь и гордость моя, Луганщина / Геннадій Довнар // Луган. правда. – 2003. – 9 сент.

4. *Довнар Г.* Непоправимый вред: ложь и правда о стахановском движении / Геннадій Довнар // Голос Донбасса. – 2000. – 17 авг.

5. Прохоров Г. С. Что такое «художественная публицистика»? / Г. С. Прохоров // Новый филологический вестник. – 2012. – № 3 (22). – С. 44–52.

6. Садівничий В. О. Публіцистично-художня діяльність Миколи Данька в контексті національного інформаційного простору 60–80-х років ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із соц. комунік. : спец. 27.00.04 «Теорія та історія журналістики» / В. О. Садівничий. – К., 2008. – 20 с.

UDC 007 : 070.1:821.161.2–92(043.3)

Artistic journalism of Gennady Dovnar: a problem-thematic aspect

Fomenko Anna, PhD student,

Taras Shevchenko National University of Luhansk, Gogol Square, 1, city Starobilsk, Luhansk region, 92703, Ukraine, e-mail: annanevruzova@yandex.ru

The problem-thematic dominants of the artistic journalism of Gennady Stanislavovich Dovnar – a professional writer, a main editor of Lugansk regional television are investigated in this article. Finding out the main directions of the journalistic achievements it is indicated that historical fiction takes a special place in his work. The main theme was the history of journalism of Lugansk region. The materials of national revival trace clearly his citizenship.

Key words: G. Dovnar, artistic journalism, journalism, subject-matter, problematics.

Художественная публицистика Геннадия Довнара: проблемно-тематический аспект

Фоменко Анна

Рассматриваются проблемно-тематические доминанты художественной публицистики Геннадия Станиславовича Довнара – профессионального писателя, многолетнего главного редактора Луганского областного телевидения. Раскрывая основные направления публицистического наследия указывается, что особое место в его творчестве занимает историко-художественная документалистика. Главным лейтмотивом публицистики была история Луганщины. В материалах о национальном возрождении ярко прослеживается его гражданская позиция.

Ключевые слова: Г. Довнар, художественная публицистика, журналистика, тематика, проблематика.

1. Boitsun I. Ye. Utopiia chy realnyi shliakh rozvytku liudstva: Na prykladi tvoriv Henadiia Dovnara / I. Ye. Boitsun // Visnyk LDPU. – 2003. – № 5. – С. 23–28.

2. Dovnar H. Dumyi za provolokoy / Hennadiy Dovnar // Raduga. – 1991. – № 1. – С. 143–145.

3. Dovnar H. Liubov y hordost moia, Luhanshchyna / Hennadiy Dovnar // Luhan. pravda. – 2003. – 9 sent.

3. Dovnar H. Nepopravymyi vred: Lozh y pravda o stakhanovskom dvyzhenyy / Hennadiy Dovnar // Holos Donbassa. – 2000. – 17 avh.

4. Prokhorov H. S. What is «artistic journalism»? / H. S. Prokhorov // Novyi fylolohycheskyi vestnyk. – 2012. – № 3 (22). – 44–50 s.

6. Sadvynychyy V. O. Journalistic and artistic activity of Mykola Danko in the context of national information space of 60-80s of XX Century : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. nauk iz sots. komunik. : spets. 27.00.04 «Teoriya ta istoriya zhurnalistyky» / V. O. Sadvynychyy. – К., 2008. – 20 s.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2016